

Wymagania na poszczególne oceny z wiedzy o społeczeństwie w klasie 3 gimnazjum

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział I: System polityczny państwa polskiego						
1. Konstytucja	<ul style="list-style-type: none"> - ustawa zasadnicza - zasady ustrojowe III RP - prawa i obowiązki obywatela Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: konstytucja, suwerenność narodu - omawia różnicę między prawami a obowiązkami konstytucyjnymi - wymienia podstawowe prawa obywatelskie Polaków - określa obowiązki obywatelskie Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: preambuła, trójpodział władzy, państwo prawa, decentralizacja władzy - odszukuje w Konstytucji III RP rozdziały, w których zawarte są podstawowe zasady ustroju oraz wolności, prawa i obowiązki obywateli - na podstawie tekstu źródłowego podaje prawa dzieci zapisane w Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie naczelnych zasad konstytucyjnych dla określenia ustroju państwa - omawia znaczenie praw i obowiązków wynikających z Konstytucji III RP - wymienia przykłady sytuacji, w których doszło do naruszenia praw obywateli - klasyfikuje prawa (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne) i podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia znaczenie nadrzędności konstytucji nad innymi aktami prawnymi - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia jakość Konstytucji i prawa stanowionego w Polsce - porównuje Konstytucję III RP z rozwiązaniami ustrojowymi innych państw
2. Sejm i senat	<ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia polskiego parlamentu - funkcjonowanie polskiego parlamentu - przebieg procesu ustawodawczego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: immunitet - opisuje rolę parlamentu w koncepcji trójpodziału władzy - określa funkcje sejmu i senatu - wymienia warunki, które musi spełnić kandydat na posła lub senatora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: próg wyborczy, Zgromadzenie Narodowe, inicjatywa ustawodawcza, ordynacja wyborcza, wotum zaufania, wotum nieufności - omawia funkcjonowanie polskiego parlamentu - przedstawia kwestie związane z zasadami wyborczymi - tłumaczy, na czym polega proces ustawodawczy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podmioty, którym przysługuje inicjatywa ustawodawcza - opisuje, na czym polega praca parlamentarzysty - odszukuje w źródłach dodatkowe informacje na temat regulaminu pracy sejmu i senatu - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę polskiego parlamentaryzmu - ocenia pracę wybranego parlamentarzysty - określa rolę Prezydenta RP i Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym - aktywnie uczestniczy w symulacji procesu ustawodawczego - wymienia i rozróżnia funkcje sejmu i senatu 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia jakość prawa stanowionego przez polski sejm i senat - opisuje na podstawie ilustracji lub schematu salę posiedzeń sejmu - w czasie symulacji procesu ustawodawczego występuje z inicjatywą ustawodawczą i umiejętnie ją argumentuje - orientuje się w bieżących wydarzeniach związanych z funkcjonowaniem parlamentu

			<ul style="list-style-type: none"> - wyciąga uprawnienia sejmu i senatu w Polsce - charakteryzuje poszczególne etapy procesu ustawodawczego 			
3. Rząd i prezydent	<ul style="list-style-type: none"> - organy władzy wykonawczej - funkcje i uprawnienia Rady Ministrów - rola i kompetencje Prezydenta RP - sposoby powoływania i odwoływania Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rolę władzy wykonawczej w koncepcji trójpodziału władzy - podaje imię i nazwisko obecnego Prezydenta RP oraz aktualnego Prezesa Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP i Rady Ministrów - przedstawia procedury wyboru Prezydenta RP i Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: dymisja, Rada Gabinetowa, kontrasygnata, ratyfikacja - wymienia imiona i nazwiska wszystkich prezydentów Polski po 1989 r. - interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje procedury odwołania Prezydenta RP i Rady Ministrów - porównuje kompetencje Prezydenta RP z uprawnieniami prezesa Rady Ministrów - ocenia pracę obecnego Prezydenta RP oraz aktualnych członków Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasadność tworzenia tzw. „gabinetów cieni” - prawidłowo interpretuje skutki finansowe realizacji różnych przedsięwzięć władzy wykonawczej
4. Władza sądownicza	<ul style="list-style-type: none"> - rola i specyfika władzy sądowniczej - rodzaje sądów i trybunałów w Polsce - struktura sądów w Polsce - rola sędziego, prokuratury i policji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: prawo - charakteryzuje specyfikę władzy sądowniczej w koncepcji trójpodziału władzy - opisuje rolę sędziego w sprawowaniu władzy sądowniczej - uzasadnia konieczność niezawisłości władzy sądowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: adwokat, radca prawny - wymienia rodzaje sądów i trybunałów w Polsce - tłumaczy, na czym polega zasada niezawisłości sędziów - rozróżnia specyfikę pracy prokuratury i policji - na podstawie tekstu źródłowego określa wpływ władzy sądowniczej na życie obywateli oraz jej rolę we współczesnym państwie demokratycznym 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia kompetencje poszczególnych organów władzy sądowniczej w Polsce - wyjaśnia, na czym polega zasada instancyjności sądów 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność sądów, prokuratury i policji w Polsce - podaje nazwy instytucji, do których można się zwrócić w przypadku bycia świadkiem naruszenia prawa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę międzynarodowych organów sądowniczych - identyfikuje i objaśnia problemy polskiego wymiaru sprawiedliwości - uzasadnia konieczność niezależności władzy sądowniczej od innych władz
5. Idziemy na wybory	<ul style="list-style-type: none"> - legitymizacja władzy - ordynacja wyborcza - rodzaje ordynacji 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy organów władzy, do których społeczeństwo wybiera swoich przed- 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: legitymizacja władzy, ordynacja wyborcza - opisuje zasady 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie udziału obywateli w wyborach - uzasadnia koniecz- 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zasadność istnienia przymusu wyborczego - wskazuje korzyści i 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukuje informacje o wynikach wyborów w innych państwach - ocenia i porównuje

	<p>wyborczej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasady demokratycznych wyborów - rodzaje prawa wyborczego - procedury wyborcze do parlamentu 	<p>stawicieli</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasady demokratycznych wyborów 	<p>demokratycznych wyborów</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia czynne i bierne prawo wyborcze 	<p>ność obowiązywania zasad demokratycznych wyborów</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje procedury wyborcze do parlamentu - odszukuje informacje o wynikach wyborów i zasadach ich przeprowadzania 	<p>zagrożenia wynikające z częstego przeprowadzania referendów</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zalety oraz wady proporcjonalnego i większościowego systemu liczenia głosów 	<p>polityczne kampanie wyborcze</p>
6. Partie polityczne	<ul style="list-style-type: none"> - partie polityczne - funkcje partii politycznych - systemy partyjne - typy partii politycznych - polska scena polityczna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: partia polityczna - podaje nazwy partii politycznych istniejących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcje partii politycznych - określa typy systemów partyjnych - wymienia nazwy krajów, w których obowiązują poszczególne systemy partyjne - charakteryzuje typy partii politycznych - na podstawie tekstu źródłowego wskazuje cechy ideologii konserwatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę partii politycznych we współczesnym świecie - opisuje procedury zakładania partii i podstawy jej działania - na podstawie tekstu źródłowego omawia tezę o częstej niejednoznaczności podziału na lewicę i prawicę w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zalety i wady poszczególnych typów systemów partyjnych - charakteryzuje polską scenę polityczną - odszukuje informacje o programach partii politycznych istniejących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, jaki model finansowania partii politycznych jest najkorzystniejszy - ocenia jakość proponowanych przez partie polityczne haseł programowych
7. Mass media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - opinia publiczna - mass media i ich funkcje - termin „czwarta władza” - cenzura 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: opinia publiczna, mass media, cenzura - wymienia funkcje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin „czwarta władza” - opisuje funkcje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy ośrodków badania opinii publicznej - rozróżnia i charakteryzuje rodzaje cenzury - korzysta z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje sposoby przeprowadzania badań opinii publicznej - wyjaśnia wpływ mass mediów oraz opinii publicznej na działalność władz i zachowania społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega wady i zalety różnych metod badania opinii publicznej - rozumie i wyjaśnia problem manipulowania społeczeństwem za pomocą wyników badań oraz odpowiednio sformułowanych informacji
8. Służba publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - administracja publiczna - służba cywilna - prawa i obowiązki obywatela - prawa i obowiązki 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje obowiązki urzędników służby cywilnej - wymienia prawa przysługujące obywatelom korzystającym 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia strukturę administracji publicznej - na podstawie tekstu źródłowego określa najważniejsze zasady 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia znaczenie apolityczności urzędników służby cywilnej - bierze udział w dyskusji na temat funkcjonowania idealnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między pracownikami służby cywilnej a urzędnikami mianowanymi służby cywilnej 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje urzędy na terenie swojej gminy, powiatu i województwa oraz określa ich zakres zadań

	urzędnika	z usług urzędów publicznych	moralne i etyczne obowiązujące urzędników służby cywilnej	urzędu oraz cech idealnego urzędnika		
Rozdział II: Samorządna Rzeczpospolita						
1. Władza centralna a samorząd terytorialny	<ul style="list-style-type: none"> - idea samorządności - rodzaje samorządów - podział administracyjny Polski - zadania samorządu terytorialnego - nadzór nad samorządem terytorialnym 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia ideę samorządności - tłumaczy, na czym polega zasada pomocniczości 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: decentralizacja władzy - opisuje założenia reformy samorządu terytorialnego z 1999 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: prawo lokalne, subwencja, Regionalna Izba Obrachunkowa - wymienia rodzaje samorządów w Polsce - rozróżnia zadania własne samorządu od zadań zleconych 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia, kto i w jaki sposób nadzoruje samorząd terytorialny - uzasadnia konieczność sprawowania nadzoru nad samorządem terytorialnym - określa, jaką rolę odgrywają Samorządowe Kolegia Odwoławcze 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę samorządności w Polsce i na świecie - omawia przykłady realizacji zasady pomocniczości w UE
2. Samorząd gminny	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje gmin - władze gminne i ich uprawnienia - zadania i budżet gminy - rola obywatela w życiu gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia typy gmin - charakteryzuje specyfikę poszczególnych typów gmin - wyjaśnia, w jaki sposób obywatele mogą wpływać na decyzje władz gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w gminie - określa zadania władz gminnych - podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie gminy - wskazuje źródła gminnych dochodów i wydatków 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposób wyboru kandydatów do władz gminnych - wskazuje miejsce urzędowania władz gminy, na której terenie mieszka - wymienia imiona i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w gminie (wójta, burmistrza lub prezydenta, przewodniczącego rady gminy bądź przewodniczącego rady miasta) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów gminnych - podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w gminie - ocenia pracę władz swojej gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego gminie - wskazuje sposoby pozyskiwania funduszy unijnych na realizację gminnych przedsięwzięć
3. Samorząd powiatowy	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje powiatów - władze powiatowe i ich uprawnienia - zadania i budżet powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia typy powiatów - charakteryzuje specyfikę poszczególnych typów powiatów 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w powiecie - określa zadania władz powiatowych - podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposób wyboru kandydatów do władz powiatowych - wskazuje miejsce urzędowania władz powiatu, na którego terenie mieszka - wymienia imiona i nazwiska osób peł- 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów powiatowych - podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w powiecie 	<ul style="list-style-type: none"> - inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego powiecie - wskazuje sposoby pozyskiwania funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć powia-

			<p>spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie powiatu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła powiatowych dochodów i wydatków - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia propozycje zmian, które warto byłoby wprowadzić w funkcjonowaniu powiatów 	<p>niących najważniejsze funkcje w powiecie (starosty, przewodniczącego rady powiatu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia pracę władz swojego powiatu 	<p>towych</p>
4. Samorząd wojewódzki	<ul style="list-style-type: none"> - cechy województwa - władze wojewódzkie i ich uprawnienia - zadania samorządu wojewódzkiego - budżet województwa - przedstawiciel rządu w województwie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaka jest rola wojewody - podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie województwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w województwie - określa zadania samorządu wojewódzkiego - wskazuje źródła wojewódzkich dochodów i wydatków - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia główne problemy dotyczące współpracy między różnymi organami władzy samorządu wojewódzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposób wyboru kandydatów do władz wojewódzkich - wskazuje miejsce urzędowania władz województwa, na którego terenie mieszka - wymienia imiona i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w województwie (wojewody, marszałka wojewódzkiego) 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zmiany w podziale administracyjnym Polski, które zaszły od 1950 r. - przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów wojewódzkich - podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w województwie - ocenia pracę władz swojego województwa 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje herb swojej gminy, powiatu oraz województwa i wyjaśnia ich symbolikę
5. Jak załatwić sprawę w urzędzie?	<ul style="list-style-type: none"> - urzędy publiczne i ich funkcjonowanie - proces informatyzacji urzędów - Biuletyn Informacji Publicznej - elektroniczny podpis 	<ul style="list-style-type: none"> - wypełnia wybrane formularze urzędowe, np. wnioski o wydanie dowodu osobistego - pobiera z internetu wybrane druki urzędowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: Biuletyn Informacji Publicznej - odszukuje w różnych źródłach informacje na temat działalności wskazanych urzędów - tłumaczy, do czego służą karty opisu 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje lokalizację najważniejszych urzędów w miejscu swojego zamieszkania - wymienia rodzaje usług świadczonych przez urzędy za pośrednictwem internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje własne propozycje zmian w funkcjonowaniu urzędów - wyjaśnia konieczność informatyzacji administracji publicznej - podaje szanse 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie biurokracji i podaje jej cechy pozytywne (idealne) oraz negatywne - proponuje zmiany na stronie internetowej urzędu w swojej miejscowości lub tworzy własną stronę WWW

			usługi		i zagrożenia wynikające z informatyzacji urzędów	
Rozdział III: Polska i świat						
1. Polska polityka zagraniczna	<ul style="list-style-type: none"> - racja stanu - polityka zagraniczna - współpraca międzynarodowa - podmioty polityki zagranicznej - służba dyplomatyczna i konsularna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: polityka zagraniczna - wymienia podmioty uprawnione w Polsce do prowadzenia polityki zagranicznej - wskazuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: racja stanu, służba dyplomatyczna i konsularna - przedstawia kierunki polskiej polityki zagranicznej - na podstawie tekstu źródłowego omawia tezę o wpływie techniki na politykę międzynarodową 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne sposoby działania w polityce zagranicznej - na podstawie mapy przedstawia kierunki polskiej polityki zagranicznej w Europie i na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia bieżącą politykę zagraniczną Polski - wymienia zadania polskiej dyplomacji - uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie takich elementów polskiej polityki zagranicznej, jak: wejście w struktury NATO, UE, Rady Europy czy uczestnictwo w konfliktach zbrojnych w Iraku i Afganistanie
2. Integracja europejska	<ul style="list-style-type: none"> - geneza integracji europejskiej - trzy filary Unii Europejskiej - funkcjonowanie i organy Unii Europejskiej - przebieg integracji europejskiej - miejsce Polski w Unii Europejskiej - fundusze unijne 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze etapy integracji europejskiej - wymienia nazwy organów Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie Traktatu z Lizbony dla procesu integracji europejskiej - wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny integracji europejskiej - omawia szczegółowo etapy integracji europejskiej - charakteryzuje organy Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z integracji Polski z Unią Europejską - uczestniczy w dyskusji na temat dalszego pogłębiania i poszerzania integracji Unii Europejskiej oraz wprowadzenia euro w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - poszukuje informacji na temat programów unijnych oraz budżetu UE - ocenia różnorodne aspekty funkcjonowania UE: finansowy, polityczny, społeczny, kulturowy itp.
3. Polska w organizacjach międzynarodowych	<ul style="list-style-type: none"> - organizacje międzynarodowe - rodzaje organizacji międzynarodowych - charakterystyka wybranych organizacji międzynarodowych - miejsce Polski w organizacjach międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: organizacja międzynarodowa - rozwija skrótowce: ONZ, NATO, ZSRR 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwija skrótowiec: OBWE - określa zasadnicze cele wybranych organizacji międzynarodowych, do których należy Polska 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia typy organizacji międzynarodowych - wskazuje na mapie zasięg wybranych organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie Polski w funkcjonowanie organizacji międzynarodowych (np. NATO) - odszukuje informacje na temat wybranych organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje skuteczność działania poszczególnych organizacji międzynarodowych - zna aktualnych liderów poszczególnych organizacji międzynarodowych
4. Organizacja	<ul style="list-style-type: none"> - geneza ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy naj- 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia mechanizmy

Narodów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> - struktura i cele ONZ - misje pokojowe - organizacje wyspecjalizowane ONZ 	<p>ważniejszych organów ONZ</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze organizacje wyspecjalizowane ONZ 	<p>utworzenia ONZ</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa założenia i cele ONZ - charakteryzuje działalność UNESCO i UNICEF 	<p>ONZ</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poszczególne organy ONZ - lokalizuje na mapie miejsca misji pokojowych ONZ 	<p>działań podejmowanych przez ONZ</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w dyskusji na temat przyszłości i reformy ONZ 	<p>funkcjonowania ONZ (wybór przedstawicieli, sposób nabywania i utraty członkostwa, podejmowanie decyzji w ZO i RB)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wkład Polski w funkcjonowanie ONZ
5. Konflikty międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - konflikty na świecie i ich przyczyny - migracje ludności - główne formy migracji - terroryzm 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: migracja, terroryzm - wymienia potencjalne skutki konfliktów zbrojnych i działań terrorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje aktualne konflikty i wskazuje na mapie miejsca, w których do nich doszło - opisuje różnorodne formy działań terrorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne formy migracji - tłumaczy, na czym polega uchodźstwo - opisuje wybrane zamachy terrorystyczne w XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność terrorystyczną, uwzględniając zasady moralne, prawo oraz skuteczność działania - odszukuje informacje na temat najważniejszych konfliktów zbrojnych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje miejsca potencjalnych konfliktów w przyszłości i uzasadnia swój wybór - proponuje działania lokalne, państwowe i międzynarodowe zmierzające do rozwiązania problemów migracyjnych
6. Problemy współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> - państwa Trzeciego Świata - podział na bogatą Północ i biedne Południe - problemy współczesnego świata - pomoc humanitarna - globalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: Trzeci Świat, pomoc humanitarna - wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: globalizacja - charakteryzuje problemy współczesnego świata 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia sposoby rozwiązywania problemów współczesnego świata - charakteryzuje działalność organizacji humanitarnych - opisuje różne wymiary globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność niesienia pomocy humanitarnej w wybranych rejonach świata - wskazuje pozytywne i negatywne strony globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność różnorodnych form przeciwdziałania problemom współczesnego świata (pomoc humanitarna organizacji rządowych i pozarządowych, działalność MWF, BŚ, WHO, WTO)
Rozdział IV: Moja przyszłość zawodowa						
1. Wybór szkoły i zawodu	<ul style="list-style-type: none"> - predyspozycje wymagane w poszczególnych typach zawodów - typy szkół ponadgimnazjalnych i studiów wyższych - poradnictwo zawodowe - ścieżka kariery 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje umiejętności i predyspozycje osobiste niezbędne do wykonywania określonych zawodów - wskazuje własne predyspozycje zawodowe - wymienia rodzaje szkół w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - planuje własną ścieżkę edukacji i kariery zawodowej - na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia ideę zmian w polskim systemie kształcenia - na podstawie tekstu źródłowego przedstawia przyczyny funk- 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia sposoby pozyskiwania informacji dotyczących dalszego kształcenia - ocenia skuteczność różnorodnych sposobów pozyskiwania informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia dokonany przez siebie wybór dalszej ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej - wskazuje zalety i wady wykonywania określonych zawodów 	<ul style="list-style-type: none"> - oddziela kwestię prestiżu zawodowego od wysokości zarobków związanych z wykonywaniem określonych zawodów - ocenia wady i zalety prowadzenia własnej działalności gospodarczej, pracy na podstawie

	zawodowej	- omawia możliwości dalszego kształcenia	cjonowania dotychczasowego systemu kształcenia na wybranych kierunkach			umowy o pracę i umowy cywilnej, pracy w pełnym i niepełnym wymiarze godzin
2. Rynek pracy	- rynek pracy - krajowy i lokalny rynek pracy - mobilność zawodowa - emigracja zarobkowa - kierunki emigracji zarobkowej - bezrobocie	- wyjaśnia terminy: rynek pracy, mobilność zawodowa, aktywność zawodowa, bezrobocie, bezrobotny, stopa bezrobocia - podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków - wymienia zawody najbardziej poszukiwane na rynku pracy	- charakteryzuje potrzeby lokalnego rynku pracy - omawia działania instytucji wpływających na rynek pracy - wskazuje na mapie kierunki emigracji zarobkowej Polaków - przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z istnienia emigracji zarobkowej - tłumaczy, na czym polega „drenaż mózgow”	- określa stopę bezrobocia w powiecie, na którego terenie mieszka - wskazuje przyczyny i skutki bezrobocia	- ocenia sposoby przeciwdziałania bezrobociu - proponuje własne sposoby przeciwdziałania bezrobociu	- ocenia skutki emigracji zarobkowej z perspektywy społecznej, ekonomicznej, politycznej i kulturowej - analizuje zjawisko bezrobocia w UE i na świecie
3. Moja pierwsza praca	- zasady poszukiwania pracy - staż zawodowy - CV i list motywacyjny - targi pracy - etapy procesu poszukiwania zatrudnienia - metody wyboru odpowiedniego kandydata na dane stanowisko	- redaguje CV	- redaguje list motywacyjny - wskazuje źródła informacji o ofertach pracy - umie odpowiednio się zachować w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej	- wskazuje korzyści wynikające ze zdobywania doświadczenia zawodowego w trakcie odbywania stażu - odszukuje w internecie wzory CV i listu motywacyjnego	- ocenia skuteczność różnych form poszukiwania pracy - określa cechy dobrego pracownika w zależności od charakteru pracy	- przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną z perspektywy pracodawcy
4. Pracownik i jego prawa	- prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy - kodeks pracy	- wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy	- tłumaczy, na czym polega mobbing - na podstawie tekstu źródłowego określa	- wymienia zasady zatrudniania młodocianych - podaje nazwy insty-	- wyjaśnia wpływ związków zawodowych i Państwowej Inspekcji Pracy na	- wyjaśnia znaczenie ustalania tzw. płacy minimalnej z perspektywy rządu, związków zawo-

	<ul style="list-style-type: none"> - prawa nieletnich pracowników - mobbing - związki zawodowe - Państwowa Inspekcja Pracy 		<p>obowiązki pracodawcy zatrudniającego osobę niepełnoletnią</p>	<p>tucji, do których można zwrócić się o pomoc w przypadku łamania praw pracowniczych i mobbingu</p>	<p>warunki pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje rolę NSZZ „Solidarność” w walce o prawa pracownicze w czasach PRL i obecnie - redaguje pismo w sprawie łamania praw pracowniczych 	<p>dowych, pracodawców i pracowników</p> <ul style="list-style-type: none"> - poszukuje informacji na temat sposobów zawierania umów o pracę
5. Jak założyć własną firmę?	<ul style="list-style-type: none"> - procedury zakładania firmy - biznesplan - formy działalności gospodarczej - marketing i zarządzanie przedsiębiorstwem 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: biznesplan, marketing - wymienia podstawowe procedury związane z założeniem firmy 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rodzaje działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia biznesplan dla własnej firmy - charakteryzuje różne rodzaje działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści i zagrożenia związane z założeniem własnej firmy - omawia zasady marketingu i zarządzania 	<ul style="list-style-type: none"> - opracowuje plan finansowy własnej firmy - poszukuje informacji o możliwościach pozyskania funduszy na rozpoczęcie działalności gospodarczej (kredyt bankowy, projekt UE, programy UP)
6. Etyka życia gospodarczego	<ul style="list-style-type: none"> - nieuczciwe praktyki rynkowe – plagiat, piractwo - szara strefa - etyka zawodowa - zawody zaufania publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: norma moralna (etyczna), zaufanie publiczne - omawia rodzaje nieuczciwych praktyk - wymienia zawody zaufania publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zjawisko szarej strefy - na podstawie tekstu źródłowego gromadzi argumenty do dyskusji na temat braku możliwości prawnego usankcjonowania zaufania 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny nieuczciwych praktyk rynkowych - odszukuje informacje o kodeksach etyki zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rozwiązania, które mogłyby ograniczyć tzw. szarą strefę i nieetyczne zachowania w życiu gospodarczym - ocenia etyczność określonych działań w życiu gospodarczym 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zjawiska nieuczciwej konkurencji i dumpingu - udowadnia pozytywną rolę kapitału zaufania (teoria gier) w biznesie - analizuje kodeksy etyki zawodowej

Uwaga: Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Barbara Winiarska